

05 פברואר, 2018
כי שבת, תשע"ח

הנדון: רקע מטמנת רתמים

רקע כללי:

אתר רתמים שימש כאתר להטמנת פסולת מעורבת ותעשייתית ונסגר ב-2003. האתר מצוי מצפון לאזור התעשייה של אשדוד. שטח האתר נמצא בבעלות רמ"י ובתחום השיפוט של מועצה אזורית "חבל יבנה".

האתר הופעל משלהי שנות ה-60, ע"י "איגוד דרום יהודה לאשפה והדברת יתושים", עד לפיצול האיגוד לשני איגודים בשנים 1987-88: "איגוד ערים לאיכה"ס דרום יהודה" ו"איגוד ערים לאיכה"ס אשדוד-חבל יבנה". משנים אלו ואילך הופעל האתר ע"י א.ע. לאיכה"ס דרום יהודה.

גודל האתר הוא כ-500 דונם ונפח הפסולת שהוטמנה באתר מוערך בכ- 3,300,000 טון שהם כ- 7,250,000 מ"ק. הפסולת הוטמנה ללא תשתיות איטום וללא טיפול בתשטיפים. האתר נסגר ב- 2003 כאמור, פרט לפסולת מעורבת הוטמנה באתר פסולת תעשייתית בחיקף של כ- 235,000 טון.

בנוסף, ממזרח לשטח המטמנה פעלו בריכות לקליטת שפכים תעשייתיים בחיקף של כ- 225,000 מ"ק. בסקר היסטורי נמצא תיעוד של כ-60 מפעלים אשר הפנו פסולת ושפכים תעשייתיים למטמנת רתמים עד להקמת האתר לקליטת פסולת רעילה ברמת חובב. בין המפעלים שתועדו: אגן כימיקלים, בוי"א, פי גלילות, אונגר עיבוד עורות, אלתא, אקרילן, הקורנס, מכון ויצמן, משרד הביטחון, נמל אשדוד, קדם כימיקלים, תדיראן סוללות, חברת חשמל.

בדגימות קרקע שנלקחו באתר, כחלק מסקר לחקירת קרקע ופסולת שנערך במקום, נמצאו ריכוזי מזהמים החורגים מערכי הסף לקרקעות: דלקים ושמינים (TPH), נפתלן, פנאתרן, עופרת, גופרית וחומרי ההדברה כגון DDE, DDT, אמטרין, ברומאציל, פרומטרין, טרבוטירין, טריאזין וטריפלוראלין, השייכים לקבוצת קוטלי עשבים.

בדגימות נגר עילי נמצאו המזהמים: כלורובנון, כלורופורם, תרכובות דיכלורובנון, מתילן כלוריד, מתיל אתיל קטון, טטרכלורואתילן, טריכלורובנון, טריכלורואתילן, טרימתילבנון, מתיל איזובוטיל קטון, מרכיבי דלקים.

המגוון הרחב של המזהמים מצביע על זיהום ממקורות תעשייתיים רבים, בחלקם היסטוריים (DDT שאינו מיוצר ואינו בשימוש).

שריפה באתר:

בנובמבר 2013 פרצה שריפה רחבת היקף באתר רתמים. משרדנו הוציא צו מתוקף חוק אוויר נקי לאיגוד ערים דרום יהודה ולרמ"י. הצו לרמ"י הוסר לאחר דיון בפרקליטות בו הושגה הבנה לפיה רמ"י ומשרדנו משקיעים את מלוא מרצם וכוחם לכיבוי האתרים. נעשו מאמצים כבירים בכדי להקצות

תקציבים לנושא והחלטת ממשלה 1583 אשר אושרה ב- 04.05.14 אישרה גיוס מימון הביניים בסך 63 מלש"ח ממשרדנו, משרד האוצר ורמ"י והפעולות הנדרשות לביצוע כיבוי השריפה ושימור מצב אתר רתמים ואתר א.א. אשדוד הסמוך.

הוקמה וועדת המעקב מתוקף החלטת הממשלה בראשות מנכ"ל המשרד וכן הוקמה וועדת ללווי מקצועי של הפעולות.

לאחר שהושלם סקר בעירות באתר נמצאו כ-40 מוקדי בעירה והומלצה חלופה לכיבוי הבעירות. במהלך חודש מאי 2015 נערך פיילוט לבחינת שיטת הכיבוי. תוצאות הפיילוט מעידות כי השיטה שנבחרה היא המתאימה לאתר.

במהלך שנת 2017 כובו כלל הבעירות באתר וכעת רמ"י אמורים להציב גדר ולהוציא מכרז לחברת שמירה למניעת פלישה לאתר שעלולה להוביל לחפירות בגוף הפסולת וכתוצאה מכך לבעירות.

יש לציין כי החלטת הממשלה כוללת גם את כיבוי של אתר א.א. אשדוד הסמוך לרתמים (נמצא בתחום מחוז דרום של משרדנו). לאתר א.א. אשדוד יש לעדכן את תכנית הכיבוי ואז לצאת למכרז לכיבוי בפועל.

תוכנית השיקום של רתמים:

תכנית השיקום לרתמים בר/1/287 הופקדה בתנאים בשנת 2010 וממתינה לאישור. דיון בהמשך קידום התכנית ייערך היום (07.10.15) בלשכת התכנון בהשתתפות מתכנן רמ"י.

תכנית השיקום כוללת הקמת אתר לפסולת יבשה בתאי שטח על פני האתר בהם נותר נפח לקליטת פסולת. קליטת הפסולת בתאים אלו אמורה לממן את השיקום של תאי ההטמנה הסגורים. התוכנית כוללת גם איסוף גזים ושריפתם בלפיד, תשתיות איטום בפני השטח, תעלה היקפית לאיסוף תשטיפים ושיקום נופי. לאחר השיקום מיועד השטח ליער פארק חופי.

תכנית השיקום אינה מתייחסת כלל לפסולת התעשייתית שנקלטה באתר, אינה כוללת את כל השטח החשוף בזיהום, ואינה כוללת את בריכות קליטת השפכים התעשייתיים.

בכל יום שאתר ההטמנה רתמים אינו משוקם הוא מהווה גורם זיהום משמעותי לסביבה לקרקע ולמי התהום. כל עיכוב בשיקום של האתר משמעו מניעת טיפול מיידי והרחבת היקף הזיהום וסכנה להתלקחות של הבעירות.

הערכת עלויות שיקום

הערכת עלות טיפול במטמנה הכוללת טיפול בזיהום התעשייתי נעה בין פי 4 לפי 12 מעלות תוכנית השיקום הנוכחית:

עלות בש"ח	הערכת עלויות שיקום רתמים
42,678,000	עלות שיקום תכנית נוכחית, כולל שיקום נופי
178,000,000	עלות שיקום הכולל טיפול בזיהום התעשייתי – הערכה מינימלית
522,000,000	עלות שיקום הכולל טיפול בזיהום התעשייתי – הערכה מירבית

בברכה,
נטע עשהאל,
מנהלת תחום תשתיות-מחוז המרכז

